

I en tid med kolde skærme giver Mamma Andersson tiltrængt sjælemassage

Den svenske maler Mamma Anderssons store udstilling på Louisiana viser, at maleriet fortsat er et aktuelt medie i samtidskunsten

udstilling

★★★★★

AF LISBETH BONDE

kult@k.dk

Hvis man hører til dem, der er skeptiske over for maleriet, er det en god dag, så tag til Louisiana og se udstillingen "Humdrum Days" (hverdagsrummer) med svenske Mamma Andersson (født 1962). Hun skaber et sjældent nærvær på fladen og maler som få andre i sin generation. Man fristes til at kalde hende Nordens svar på en af verdens allerbedste nulevende malere, britiske Peter Doig (født 1959). Hun er selv en erklæret beundrer af hans kunst, som man i øvrigt kunne opleve i fuld udtræk på Louisiana i 2015 i den samme udstillingsserie med fokus på samtidsmaleri.

I en tid, hvor stadig større dele af vores oplevelser medieres via døde og maskinelte fremstillede skærme, og i en tid, der er præget af, hvad man på engelsk kalder "numbness" – følelseløshed, eftersom vi ikke kan røre ved de ting, som skærmene formidler, og heller ikke aner, hvordan den stol, vi sidder på, er fremstillet, eller for den sags skyld hvor det træ, den er bygget af, groede – er det ren sjælemassage at opleve godt maleri, der er taktilt, langsomt og håndgjort og vi-brener som en refleksion på de af drømme og iagttagelser lige dér på væggen foran os. Et maleri er skabt af malingsfluidum, der er påført ved hjælp af en pensel eller palet og ført af malerens hånd – og ånd.

Mamma Andersson får os til at lagttage koncentreret, fordi hun så at sige fritskraber elementer fra det vante virkelighedsbillede og placerer dem i uvante kontekster. Derved opstår der en produktiv undren og spørgelse i betragteren.

Hun er døbt Karin Andersson, men skiftede fornavn under sin uddannelse ved Kungl. Konsthögskolan i 1986-93 i Stockholm, fordi en anden studerende havde samme navn. Her mødte hun sin mand, billedkunstneren Jockum Nordström, som hun fik to børn med, mens hun var under uddannelse. Navneskiftet lå derfor lige for.

Hun voksede op i provinsen Luleå tæt på Polarcirklen i Norrland, der er Sveriges mest øde og bjergrige landsdel. Her fylder naturen næsten det hele, og her opstår der ofte nordlys. Der var ingen akademiske eller kunstneriske traditioner i familien, men alle dens medlemmer var kreative.

Mamma Andersson udviste tidligt talent for at tegne og trak sig under opvæksten ofte tilbage i sin egen, selvskabte fantasiverden. I dag er hun

Mamma Andersson: Humdrum Days. Louisiana. Til den 10. oktober. Katalog 176 sider, rigt illustreret med tekster af Marie Laurberg, Poul Erik Tøjner, Barry Schwabsky, Karl Ove Knausgaard og Magnus Florin.

en af Nordens mest fremtrædende malere med en lang række udstillinger i internationalt regi bag sig. Hun har blandt andet vundet den prestigefulde Carnegie Art Award i 2006, og hendes værker er indlemmet i vigtige samlinger som Museum of Modern Art i New York, Louisiana, Moderna Museet i Stockholm, The Museum of Contemporary Art i Los Angeles, ligesom hun har gallerier både i Stockholm, London og København. Hun bor og arbejder i Stockholm.

Værkudvalget på Louisiana giver os mulighed for at opleve hendes udvikling fra 2002 frem til i dag. De 58 værker viser en kunstner, der arbejder uhyre materialebevidst med motiver, der på den ene side er forankret i romantikken og symbolismens motiver, og på den anden side har et klart mellemværende med samtidsmaleriet på grund af malerets stofflige og objektive karakter.

I et og samme maleri kan nogle områder minde om akvarel med tynde, løbende lasurer, mens andre er pastose med tyk maling eller oilstick og er nærmest modelleret op. Det giver et spændende spil på fladen. Mamma Andersson er med andre ord en malermødt, der sætter håndværket højt, og som opererer med en imponerende koloristisk spændvidde. Det er meget delikate billeder. At hun mestrer at male mimetisk – virkeligheds efterlignende – eller fotorealistsk, er evident, men hun tager sit stof nye og overraskende steder hen. I en længere periode tog hun motivisk afsæt i fotografier fra et politisk aktiv fra Åstede, hvor en kriminel handling havde fundet sted. Det æggede hende, at der var sket en forbyrdelse i et ellers fredeligt landskab. Uhyggen ulmede under overfladen.

Ikke overraskende står landskabsmotivet centralt. Her skal især fremhæves de to tidlige malerier "Hullerne i hukommelsen åbnes altid fra syd" (2003) og "Heimat Land" (2004), der er mesterlige naturskildringer med en højtliggende horisontlinje. Begge er i en cinemascopiformat. I førstnævnte har hun hentet inspiration i et fotografi fra Indien, mens sidstnævnte er en hilsen til hjemegnen Norrland. Det er et vidunderligt landskabsbillede

med en vidtstrakt skovsø, graner og fyrretræer og vilde, hvide kumulusskyer, der hænger tungt over de lave bjerge i baggrunden. Store dele er malet i tynde lasurer, der løber dekorativt ned ad fladen.

Som teenager og ung bevægede Mamma Andersson sig ofte rundt i naturen til hest. Når man rider – her taler jeg af egen erfaring – kommer man generelt tættere på de vildtlevende dyr, der først og fremmest kan lugte hesten – et bytedyr – snarere end det potentielt farlige menneske i sadlen. Der er flere hestebilleder med på udstillingen, hvor Mamma Andersson gengælder sig sine egne rideoplevelser eller har taget afsæt i fotografier af ekipager i naturen.

En svensker opfatter naturen ganske anderledes end en dansker. For danskeren er den rar og hyggelig, mens svenskerne opfatter den som et mørkt og farligt sted, der truer med fortabelse og pludselig død. I de svenske skove går man kloget i at holde sig til de afmærkede stier, mens det er overordentligt vanskeligt at fare vild i de danske. Mamma Anderssons mange naturskildringer henviser klart til den store og mægtige skog, hvor mennesket pludselig føler sig meget lille, og faren lurer overalt.

Inspirationskilderne er mange, hvilket en stor montre fyldt med kunsthistorisk, fotografisk og biografisk dokumentation og udklip viser. Heste, hunde, dukker, træer, svaner, masker, katte, kvinder og piger er i overalt her. Disse inspirationskilder, der går på tværs af medie, tid, rum og sted, er direkte eller indirekte vandret ind i hendes maleri.

Udstillingen vises i Østfløjen, der ligger under terræn. Man kan begynde sin rundtur i begge ender. Det giver lige god mening, da udstillingen går på tværs af kronologi til fordel for nedslag i bestemte temaer. Men et rum er kronologisk: Mamma Andersson har skabt i nye værker spejlet til udstillingen, herunder "Dagen efter" (2020), der ganske usædvanligt for et landskabsbillede er i højformat.

Vi ser et iciterende, blodrødt, ekspressionistisk landskab i den høje billeddel, hvis kystlinje zigzagger med gennem billedfladen med et sortmalet hav eller en stor sø i venstre billeddel. Kompositionen minder om japanske træsnit, som Andersson er en stor beundrer af. Kunstneren har doneret værket til Louisiana, der til gengæld har erhvervet værket "Farvel" (2020) – en opstilling med masker, figurer og en japansk vilde, der optræder på et bagtæppe med påmalede rekvilister, hentet i ridekulturen.

▲ Udstillingen er absolut et besøg værd. Man kan med fordel forberede sig og optimere sit besøg ved at se et interessant interview med kunstneren på www.channel.louisiana.dk. Her ses værket "About a Girl". – Fotos fra udstillingen.

▲ "Hangman", 2014. Olie på træ.

Mamma Andersson får os til at iagttagere koncentreret, fordi hun så at sige fritskraber elementer fra det vante virkelighedsbillede og placerer dem i uvante kontekster.

Værkerne ændrer sig markant, alt efter om man ser dem tæt på, hvor motivet opløser sig i penselstrogenes flimmer, eller langt fra, hvor det giver sig tydeligt til kende med omfattede fotorealistske akkuratesser. På trods af det lange tidsspand hænger Mamma Anderssons oeuvre forbløffende godt sammen. Undertiden kammer uhyggen over og bliver makaber som i hendes selvportræt som skelet eller i maleriet "The Long Goodbye", hvor et gennemsigtigt skelet står i en entré. Iøvrigt en komposition, der minder påfaldende om Edvard Munchs (1863-1944) "Selvportræt mellem uret og sengen" (1940-43). Heller ikke de mange rygvedte kvinder bidrager til uhyggen, men Mamma Andersson søger behændigt for at skildre ikke, som hun angiveligt mener fremkaldt en følelse af skam. Kun i "About a Girl" (2005), der er en enlig selvportræt, optræder 8 unge kvinder, der kigger på maleren/beskueren, der netop synes at have åbnet døren ind til dem.

Mamma Andersson undgår konsekvent tidsmarkører, der henviser til den højteknologiske epoke. Det kan virke som et nostalgisk greb, men er nok snarere udtryk for hendes ønske om at gøre billederne tidløse. Der optræder ikke en eneste skærm i hendes billeder. Heller ingen mobiltelefoner, som hun under rundgangen med kurator Marie Laurberg og pressen udtalte sig meget lidt flatterende om. I det hele taget synes hun, at vores tid er præget af grimhed.

Mamma Andersson nævner selv en del kunstnere, som hun har lært af, herunder nævnte Edvard Munch og franske kunstnere som Pierre Bonnard (1867-1947) og Henri Matisse (1869-1954), men den svenske outsiderkunstner Dick Bengtsson (1936-89) har angiveligt påvirket hende mest. Dog finder jeg også fællestrek med hendes landsmænd Rolf Hansson (f. 1953) og Ola Billgren (1940-2001) på grund af den taktilt, lagvis og meget levende penselføring og det fotografiske afsæt.

▲ "Dagen efter", 2020, olie på lærred.

Kataloget rummer en række interessante analyser af Mamma Anderssons oeuvre. Lad mig her fremhæve en artikel af det norske forfatterikon Karl Ove Knausgård, som i en række bøger og artikler fra de senere år har nærmest sig billedkunsten med den suveræne iagttagelses-evne.

Han analyserer "Old Hat" (2019) – et udsnit af en gammel egetræsstamme, der er skildret som en groft malet og rynket sag med en dyb og kulsort, Anish Kapoor-agtig, revne midtpå. Træstammen optræder ganske løsrivet fra

alt liv omkring sig, bemærker Knausgård, der sammenligner Anderssons maleri med den romantiske, britiske maler John Constables (1776-1837) skildringer af gamle elmetræer, som denne lader optræde i deres naturlige, livgivende omgivelser. De er forankret i en naturlig helhed. Knausgård referer i den forbindelse til den tysk-amerikanske filosof Hans Jonas' (1903-93) begreb "helhedens immunitet". Den moderne verden er ikke længere immun over for helheden, "tværtimod er den gennemsværet af vores handlingers

konsekvenser: Hele skove hugges ned, hele have fyldes med skrald og gaff, det vil sige helheden er forsvundet på grund af den menneskeskabte økokoatastrofe, mener Knausgård. Mamma Andersson ser uden tvivl med stor bekymring på uskyldstabet i den antropocæne (præget af mennesket) epoke her og nu, selvom hun på ingen måde moraliserer. Men når hun så konsekvent skildrer den nære fortid, er det måske et forsøg på at skabe en tidsløsme at flytte mentalt ind i, for det hele ramler?

Kæmpe-salg

Erik Heide

Mere end 60 værker. Skulpturer og grafik.

Kunstformidlingen.dk

Viborgvej 125, 7500 Holstebro, tlf 2120 5825
sn@kunstformidlingen.dk

Åbent: 26/6+30/6+8/7+18/7+31/7+8/8
+ 11/8 + 15/8 eller efter aftale

Også værker af

Arne Haugen Sørensen, Laila Westergaard, Adi Holzer,
Peter Brandes, Maja Lisa Engellhardt, Simon Aaen, Inge Hørup,
Leif Sylvestre, Trondur Patursson og mange flere